

УДК: 378.011.3-051:7

<https://orcid.org/0000-0002-7848-1524>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2026.60.27>

І. В. Ревенко

ПЕДАГОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ЕМПАТІЙНО-РЕФЛЕКСИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА

У статті розкрито теоретичні та організаційно-методичні засади педагогічного моніторингу процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва. На основі аналізу наукових підходів уточнено суть понять «моніторинг», «педагогічний моніторинг», визначено їх спільні та відмінні характеристики, розмежовано педагогічний та освітній моніторинг. Педагогічний моніторинг процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва представлено як систематичне й тривале відстеження перебігу та результатів цього процесу, що ґрунтується на періодичному отриманні, зіставленні й аналізі інформації про зміни у структурних компонентах досліджуваної якості та дає можливість простежувати їх динаміку у взаємозв'язку з педагогічними впливами. Визначено мету й об'єкти педагогічного моніторингу, схарактеризовано інформаційну, діагностичну, аналітичну, прогностичну, коригувальну та рефлексивну функції. Обґрунтовано принципи науковості, систематичності, об'єктивності, комплексності, гуманістичної спрямованості, суб'єктності, конфіденційності та зворотного зв'язку. Організацію педагогічного моніторингу представлено як послідовність взаємопов'язаних етапів, що забезпечують перехід від визначення мети, об'єктів, критеріїв і показників до отримання та інтерпретації моніторингових даних, їх використання для коригування процесу формування емпатійно-рефлексивної культури та подальшого відстеження змін. Конкретизовано комплекс методів, що охоплює тестування, анкетування, опитування, бесіду, самооцінювання, педагогічне спостереження, експертне оцінювання та рефлексивні методи. Визначено циклічний характер педагогічного моніторингу, що забезпечує систематичне відстеження динаміки формування досліджуваної якості, виявлення проблемних аспектів і використання отриманої інформації для вдосконалення змісту, форм і методів формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва.

Ключові слова: моніторинг, педагогічний моніторинг, емпатійно-рефлексивна культура, майбутні учителі мистецтва, діагностика, професійна підготовка.



Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International

Revenko I. V. Pedagogical monitoring of the formation of empathic-reflective culture of future art teachers. The article examines the theoretical, organisational and methodological foundations of pedagogical monitoring of the process of forming the empathic-reflective culture of future art teachers. Based on the analysis of scholarly approaches, the essence of the concepts of 'monitoring' and 'pedagogical monitoring' is clarified, their common and distinctive characteristics are identified, and a distinction is drawn between pedagogical and educational monitoring. Pedagogical monitoring of the process of forming empathic-reflective culture of future art teachers is presented as the systematic and continuous tracking of the course and outcomes of this process, based on the periodic collection, comparison and analysis of information on changes in the structural components of the quality under study, making it possible to trace their dynamics in relation to pedagogical influences. The purpose and objects of pedagogical monitoring are defined, and its informational, diagnostic, analytical, prognostic, corrective and reflective functions are characterised. The principles of scientific validity, systematicity, objectivity, comprehensiveness, humanistic orientation, subjectivity, confidentiality and feedback are substantiated. The organisation of pedagogical monitoring is presented as a sequence of interrelated stages that ensure progression from defining its purpose, objects, criteria and indicators to obtaining and interpreting monitoring data, using these data to adjust the process of forming empathic-reflective culture, and subsequently tracking further changes. A set of methods is specified, including testing, questionnaires, surveys, interviews, self-assessment, pedagogical observation, expert assessment and reflective methods. The cyclical nature of pedagogical monitoring is established, ensuring systematic tracking of the dynamics of the formation of the quality under study, identification of problematic aspects, and use of the information obtained to improve the content, forms and methods of forming the empathic-reflective culture of future art teachers.

Key words: monitoring, pedagogical monitoring, empathic-reflective culture, future art teachers, diagnostics, professional training.

Вступ. Формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва є тривалим і динамічним процесом, результативність якого залежить від цілеспрямованості педагогічних впливів, системності відповідного змісту професійної підготовки, доцільного добору форм і методів освітньої діяльності, а також урахування динаміки професійно-особистісного розвитку здобувачів вищої освіти. Водночас визначення результативності цього процесу не може обмежуватися одноразовим або підсумковим встановленням рівня сформованості такої культури. Необхідним є систематичне отримання інформації про зміни, що відбуваються на різних етапах її формування,



Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International

виявлення позитивної динаміки, встановлення проблем і чинників, що впливають на досягнення запланованих результатів.

Вирішення цього завдання пов'язуємо із організацією педагогічного моніторингу, який дає можливість забезпечити систематичне відстеження процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва, накопичення, аналіз та інтерпретацію відповідної інформації, виявлення динаміки розвитку досліджуваної якості та своєчасне коригування педагогічних впливів. На відміну від окремих діагностичних процедур, спрямованих переважно на встановлення стану сформованості певної якості на конкретному етапі, педагогічний моніторинг передбачає систематичне спостереження за перебігом її формування та використання одержаних даних для вдосконалення цього процесу. Відтак наукового обґрунтування потребують зміст, функції, принципи, етапи та методичний інструментарій педагогічного моніторингу процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва.

Проблематика педагогічного моніторингу представлена в наукових працях, присвячених його теоретико-методологічним засадам, функціям, організаційним механізмам та можливостям використання для забезпечення якості освіти. Так, А. Гривко, Л. Ващенко, Ю. Жук, Т. Лукіна, О. Ляшенко, С. Наumenко та інші вчені розглядають моніторинг як систему цілеспрямованого збирання, опрацювання й аналізу інформації про стан і розвиток освітніх процесів, що створює інформаційне підґрунтя для їх оцінювання, прогнозування та вдосконалення. Важливе значення для розуміння суті та функціонального призначення педагогічного моніторингу мають дослідження С. Васильєвої, А. Денисенко, О. Попової, у яких він розглядається як процес, технологія та інформаційна система, а також праці К. Карпінської, І. Козубовської, Т. Хлебнікової, Г. Цветкової та інших дослідників, присвячені застосуванню моніторингу в освітньому процесі та професійній підготовці майбутніх педагогів.

Узагальнення наукових поглядів щодо суті педагогічного моніторингу дало можливість дійти висновку про його широке функціональне призначення: від фіксації й оцінювання освітніх результатів до систематичного відстеження динаміки особистісно-професійного розвитку здобувачів освіти, аналізу ефективності педагогічних впливів, забезпечення зворотного зв'язку та своєчасного коригування освітнього процесу. Такий потенціал педагогічного моніторингу набуває особливого значення стосовно професійно-особистісних



якостей майбутнього вчителя, формування яких має тривалий, поетапний характер і потребує систематичного спостереження за змінами, що відбуваються під впливом цілеспрямованої педагогічної діяльності.

Водночас аналіз наукових праць засвідчує нерозробленість питання педагогічного моніторингу процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва. Потребують конкретизації його мета і завдання, об'єкти моніторингового відстеження, функції та принципи, етапи реалізації, методи збирання й аналізу інформації, а також механізми використання отриманих результатів для коригування процесу формування зазначеної культури. Вирішення цього питання дозволить забезпечити систематичність моніторингового супроводу, простежувати динаміку змін і на основі отриманих даних своєчасно вдосконалювати зміст, форми та методи формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування змістових та організаційно-методичних засад педагогічного моніторингу процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва. Відповідно до поставленої мети визначено такі *завдання*: уточнити суть основних понять; визначити функції, принципи та етапи педагогічного моніторингу процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва; конкретизувати методи й діагностичний інструментарій, що забезпечують систематичне відстеження та оцінювання динаміки формування в майбутніх учителів зазначеної культури.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань використано комплекс теоретичних методів дослідження: аналіз наукової літератури з проблем педагогічного моніторингу та професійної підготовки майбутніх учителів – для визначення теоретичних засад досліджуваної проблеми; термінологічний аналіз – для уточнення змісту поняття «педагогічний моніторинг» та його конкретизації щодо процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва; порівняння й зіставлення наукових позицій – для виявлення спільного та відмінного у трактуванні змісту, функцій, принципів і організації педагогічного моніторингу; систематизація та узагальнення – для визначення функцій, принципів, етапів і методичного інструментарію педагогічного моніторингу процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва.

Результати. Поняття «моніторинг» увійшло у педагогічну науку з інших наукових сфер, зокрема економіки, логістики, екології, де воно пов'язувалося із



систематичним спостереженням за певним явищем або об'єктом та фіксацією змін, що відбуваються з ним упродовж певного часу. У загальнонауковому розумінні моніторинг охоплює сукупність процедур спостереження, поточного оцінювання змін у досліджуваному об'єкті та їх співвіднесення з визначеними параметрами його розвитку (Yelnikova, Borova, Kasyanov & Poliakova, 2001). В освітній галузі моніторинг набуває відповідної предметної спрямованості й орієнтується на виявлення змін і динаміки розвитку освітніх систем та процесів у визначений часовий проміжок (Sheheda, 2023).

Розкриваючи суть моніторингу якості освіти, О. Локшина акцентує на його системному характері та можливості отримувати інформацію про стан освітньої системи й тенденції її розвитку (Lokshyna, 2004). Т. Лукіна розглядає моніторинг як об'єктивну систему збирання й аналізу інформації про стан освіти, що забезпечує інформаційно-аналітичну та прогностичну функції (Lukina, 2021). У дослідженні С. Васильєвої, А. Денисенко та О. Попової моніторинг представлений як багатоаспектний феномен, який може розглядатися як процес, система і технологія. Процесуальний аспект моніторингу виявляється в циклічному оцінюванні та зіставленні реального стану освітнього процесу із запланованими результатами; системний – у структурному взаємозв'язку його мети, об'єктів, критеріїв, процедур і результатів; технологічний – в упорядкованій організації моніторингової діяльності відповідно до визначеної послідовності дій (Porova, Denysenko & Vasylieva, 2021). Незважаючи на відмінності в акцентах, спільними для наведених трактувань є систематичність спостереження, повторюваність процедур отримання інформації, її накопичення та аналіз, а також орієнтація на виявлення змін досліджуваного об'єкта.

Отже, суть моніторингу полягає в систематичному й тривалому відстеженні стану та динаміки певного об'єкта на основі періодичного збирання, опрацювання, зіставлення й аналізу інформації про зміни, що в ньому відбуваються. Саме часова протяжність і повторюваність спостережень відрізняють моніторинг від діагностики стану об'єкта.

У педагогічній науці загальні ознаки моніторингу конкретизуються відповідно до особливостей освітнього процесу. При цьому поняття «педагогічний моніторинг» потребує розмежування з близьким за значенням, але ширшим за обсягом поняттям «освітній моніторинг» (Kasyanova, 2004). Освітній моніторинг може здійснюватися на різних рівнях функціонування системи освіти та охоплювати широкий спектр її характеристик. У класифікації Г. Єльнікової та З. Рябової за об'єктами відстеження виокремлено державний, регіональний і



локальний рівні освітнього моніторингу, а педагогічний моніторинг віднесено до різновидів локального (Yelnikova, Borova, Kasyanov & Poliakova, 2001). Отже, специфіка педагогічного моніторингу визначається передусім його безпосередньою спрямованістю на педагогічні процеси та зміни, що відбуваються з їх учасниками.

За визначенням Т. Хлебнікової та К. Карпінської, педагогічний моніторинг являє собою особливий вид професійної діяльності педагога, спрямований на комплексне відстеження динаміки розвитку здобувачів освіти, ефективності педагогічного впливу, навчально-методичного забезпечення та результативності освітнього процесу (Khlebnikova & Karpinska, 2023).

Науковці пов'язують педагогічний моніторинг із цілеспрямованим збиранням, збереженням та аналізом інформації про функціонування педагогічної системи, що забезпечує систематичне відстеження її стану й дає підстави для прогнозування подальших змін (Starosta, 2017; Boichuk, 2014). І. Козубовська зазначає, що моніторинг забезпечує підвищення ефективності освітнього процесу завдяки своєчасному отриманню інформації та її використанню для вдосконалення педагогічної діяльності (Kozubovska, 2011). А. Шегеда та Г. Кучерова акцентують увагу на супровідному характері моніторингового спостереження, тобто його здійсненні безпосередньо в процесі освітньої діяльності (Sheheda & Kucheroва, 2021).

Узагальнення цих позицій дає підстави вважати, що суть педагогічного моніторингу полягає в систематичному й тривалому відстеженні перебігу та результатів педагогічного процесу, змін у розвитку його учасників і результативності педагогічних впливів на основі періодичного отримання, зіставлення й аналізу відповідної інформації. Отримані результати при цьому мають не констатувальне, а практичне призначення, оскільки дають можливість виявляти проблеми й тенденції та на цій основі вносити необхідні зміни в педагогічний процес.

У контексті нашого дослідження метою педагогічного моніторингу є отримання систематизованої та достовірної інформації про перебіг і результативність процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва для виявлення динаміки досліджуваної якості та обґрунтованого коригування педагогічних впливів. Відповідно до цієї мети об'єктами моніторингового відстеження є: динаміка сформованості структурних компонентів емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва (Revenko, 2025); зміни відповідних показників на різних етапах її формування;



змістове та методичне забезпечення цього процесу; результативність застосовуваних форм і методів; індивідуальна динаміка здобувачів вищої освіти.

Функціональне призначення педагогічного моніторингу визначається необхідністю забезпечити послідовний рух від отримання інформації до її використання для вдосконалення процесу формування емпатійно-рефлексивної культури. Узагальнення наукових підходів та їх конкретизація відповідно до предмета нашого дослідження дають підстави виокремити такі основні функції педагогічного моніторингу (Lukina, 2021; Popova, Denysenko & Vasylieva, 2021; Sheheda & Kucherova, 2021; Khlebnikova & Karpinska, 2023; Yehorova, 2021):

- *інформаційну*, що забезпечує систематичне накопичення й упорядкування відомостей про перебіг і результати формування емпатійно-рефлексивної культури;
- *діагностичну*, спрямовану на встановлення стану сформованості її структурних компонентів за визначеними критеріями та показниками, виявлення позитивних змін і проблемних проявів;
- *аналітичну*, що передбачає зіставлення результатів різних моніторингових зрізів, встановлення характеру та динаміки змін, виявлення можливих чинників, пов'язаних з отриманими результатами;
- *прогностичну*, яка дає змогу на підставі виявлених тенденцій прогнозувати подальшу динаміку формування емпатійно-рефлексивної культури та визначати напрями педагогічного впливу;
- *коригувальну*, що забезпечує використання моніторингових даних для внесення обґрунтованих змін у зміст, форми, методи й засоби формування досліджуваної якості;
- *рефлексивну*, пов'язану з осмисленням здобувачами освіти власних змін, труднощів і досягнень, розвитком здатності до самооцінювання та визначення індивідуальних напрямів подальшого професійно-особистісного розвитку.

Реалізація зазначених функцій має ґрунтуватися на системі принципів, які визначають вимоги до організації та здійснення моніторингових процедур. До провідних принципів педагогічного моніторингу процесу формування емпатійно-рефлексивної культури відносимо науковість, систематичність, об'єктивність, комплексність, гуманістичну спрямованість, суб'єктність, конфіденційність та зворотний зв'язок (Popova, Denysenko & Vasylieva, 2021).

Принцип науковості передбачає використання теоретично обґрунтованих критеріїв, показників і методів діагностики. *Систематичність* забезпечується



проведенням моніторингових процедур у визначеній послідовності та через встановлені часові інтервали, що дає можливість простежувати динаміку змін. *Об'єктивність* потребує застосування валідного діагностичного інструментарію, уніфікованих процедур збирання й опрацювання інформації та зіставлення даних, отриманих різними методами. *Комплексність* передбачає охоплення всіх структурних компонентів емпатійно-рефлексивної культури та поєднання кількісної і якісної інформації.

Особливого значення для досліджуваного феномену набувають принципи *гуманістичної спрямованості* й *суб'єктності*. Моніторинг професійно-особистісних змін не повинен перетворюватися на засіб формального контролю або ранжування. Його результати мають використовуватися передусім для виявлення індивідуальної динаміки, визначення труднощів і створення умов для подальшого розвитку майбутнього вчителя. Принцип суб'єктності передбачає залучення студентів до самооцінювання та рефлексивного осмислення власних змін. Із цим безпосередньо пов'язані *принцип конфіденційності*, що передбачає коректне використання інформації про індивідуальні результати, та *принцип зворотного зв'язку*, відповідно до якого отримані дані мають ставати підставою для вдосконалення педагогічних впливів і професійного саморозвитку здобувачів освіти.

Організація педагогічного моніторингу потребує визначення логічно пов'язаних етапів, кожен із яких має відповідне функціональне призначення. Вважаємо доцільним виокремити цільовий, змістово-критеріальний, діагностично-процесуальний, аналітико-інтерпретаційний та результативно-коригувальний етапи.

На *цільовому етапі* визначаються мета і завдання моніторингу, конкретизуються його об'єкти, встановлюються часові межі та періодичність проведення моніторингових процедур. Важливою умовою є співвіднесення завдань моніторингу з метою й відповідним етапом формування емпатійно-рефлексивної культури.

Змістово-критеріальний етап передбачає визначення того, які саме зміни підлягають відстеженню та за якими ознаками вони оцінюватимуться. Його зміст становлять критерії й показники сформованості емпатійно-рефлексивної культури, співвіднесені з її структурними компонентами. На цьому етапі також визначаються діагностичні методики та способи фіксації результатів, що забезпечують можливість зіставлення даних на різних етапах моніторингу.



На *діагностично-процесуальному етапі* здійснюється безпосереднє збирання моніторингової інформації. Для встановлення вихідного стану проводиться первинна діагностика, результати якої утворюють базу для подальшого порівняння. Наступні моніторингові зрізи дають змогу фіксувати проміжні та підсумкові зміни, простежувати індивідуальну й групову динаміку та отримувати інформацію про перебіг процесу формування досліджуваної якості.

Аналітико-інтерпретаційний етап охоплює систематизацію, опрацювання, зіставлення та інтерпретацію отриманих даних. Його зміст не обмежується визначенням рівнів сформованості емпатійно-рефлексивної культури. Принципового значення набуває порівняння результатів послідовних зрізів, установа спрямованості та інтенсивності змін за окремими критеріями й показниками, виявлення компонентів, за якими спостерігається недостатня або нестійка позитивна динаміка. У такий спосіб статичні діагностичні дані набувають моніторингового значення завдяки їх часовому зіставленню та інтерпретації.

На *результативно-коригувальному етапі* моніторингові дані використовуються для оцінювання результативності процесу формування емпатійно-рефлексивної культури та визначення необхідних змін у його організації. Залежно від виявленої динаміки коригуванню можуть підлягати зміст відповідних освітніх компонентів, форми організації навчальної й позааудиторної діяльності, методи та прийоми роботи, характер індивідуальної підтримки здобувачів освіти. Подальше моніторингове відстеження дає змогу встановити результативність внесених змін, що забезпечує циклічність цього процесу.

Повнота моніторингової інформації значною мірою залежить від добору методичного інструментарію. Доцільним є комплексне застосування методів, що забезпечують отримання інформації про різні аспекти досліджуваної якості та дозволяють зіставляти результати зовнішнього оцінювання із самооцінкою майбутніх учителів.

До діагностичних методів належать тестування, анкетування, опитування, бесіда, самооцінювання. Їх використання забезпечує одержання кількісних і якісних даних про сформованість відповідних складників емпатійно-рефлексивної культури. Водночас результати стандартизованих методик доцільно доповнювати інформацією, отриманою за допомогою методів, які



дають можливість простежити прояви досліджуваної якості в навчальній і квазіпрофесійній діяльності.

Важливе місце посідає педагогічне спостереження, спрямоване на фіксацію проявів емоційної чуйності, емпатійного реагування, характеру взаємодії, здатності аналізувати педагогічні ситуації та коригувати власні дії. Експертне оцінювання може застосовуватися для аналізу виконання студентами професійно орієнтованих завдань, поведінки в змодельованих педагогічних ситуаціях та під час педагогічної практики.

Специфіці емпатійно-рефлексивної культури відповідають рефлексивні методи – рефлексивні щоденники, самоаналіз педагогічних ситуацій, письмові рефлексивні звіти, самооцінювання власних професійно-особистісних змін. Їх застосування дозволяє отримувати інформацію про ті внутрішні процеси, які складно безпосередньо зафіксувати засобами зовнішнього спостереження, а також залучати майбутнього вчителя до осмислення власної динаміки розвитку.

Обговорення. Педагогічний моніторинг процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва має циклічний характер: визначення мети й об'єктів → встановлення критеріїв і показників → добір діагностичного інструментарію → збирання даних → аналіз та інтерпретація динаміки → коригування процесу формування → повторне моніторингове відстеження. Така організація дає можливість перейти від констатації досягнутого рівня емпатійно-рефлексивної культури до систематичного відстеження її формування та використання отриманої інформації для цілеспрямованого вдосконалення цього процесу.

Висновки. Педагогічний моніторинг процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва доцільно розглядати як цілісний механізм систематичного відстеження змін у її структурних компонентах та оцінювання їх динаміки у взаємозв'язку із здійснюваними педагогічними впливами. Його значення полягає в можливості своєчасно виявляти позитивні зміни, проблеми та нерівномірність формування окремих компонентів, встановлювати відповідність отриманих результатів визначеним цілям і на цій основі коригувати зміст, форми та методи педагогічної роботи. Циклічність моніторингу забезпечує постійний зворотний зв'язок між перебігом процесу формування емпатійно-рефлексивної культури та його результатами, що сприяє підвищенню ефективності цього процесу.

ЛІТЕРАТУРА:



Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International

- Анненкова І. П. Моніторинг якості освіти у ВНЗ: кваліметричний підхід URL: <http://e-learning.onu.edu.ua>
- Бойчук І. Д. Моніторинг якості освіти як складова підготовки сучасного фахівця. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2014. № 45. С. 44-49.
- Сгорова І. В. Моніторинг та оцінювання якості освіти : навчально-методичний посібник до курсу. Авт.-упоряд. Івано-Франківськ, 2021. 141 с.
- Єльнікова Г. В., Борова Т. А., Касьянов О. М., Полякова Г. А. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи: колективна монографія. Чернівці : Технодрук, 2001. С 337.
- Зязюн І. А. Філософія педагогічного моніторингу. *Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. праць до 15-річчя АПН Укр : у 5-ти томах. Т. 4 : Педагогіка і психологія вищої школи*. К : Педагогічна думка, 2007. С. 153-167.
- Касьянова О. М. Моніторинг в управлінні навчальним закладом : навч.-метод. посіб. Харків : Основа, 2004. 70 с.
- Козубовська І. В. Моніторинг якості освіти як засіб підвищення ефективності навчально-виховного процесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2011. Вип. 22. С. 75-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_22_27
- Локшина О. І. Становлення та розвиток моніторингу якості освіти: світовий вимір. *Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи* [за заг. ред. О. І. Локшиної]. Київ: К.І.С., 2004. С. 28-39.
- Лукіна Т. О. Моніторинг якості освіти. *Енциклопедія освіти* [гол. ред. В. Г. Кремень] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ Юрінком Інтер, 2021. С. 588-589.
- Ляшенко О.І., Лукіна Т.О., Булах І.Є., Мруга М.Р. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: посіб. К.: Педагогічна думка, 2012. 160 с.
- Попова О. В., Денисенко А. О., Васильєва С.О. Моніторинг якості освіти в сучасних ЗВО. *Теорія та методика навчання та виховання*. Харків, 2021. № 51. С. 133-145. DOI: 10.34142/23128046.2021.51.13
- Ревенко І. В. Структурно-змістовий аналіз емпатійно-рефлексивної культури майбутнього вчителя мистецької освітньої галузі. *Перспективи та інновації науки*. 2025. Вип. 7(53). С. 815-827. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-815-827](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-815-827)
- Староста В. Педагогічний моніторинг та педагогічна діагностика: сутність і взаємозв'язок понять. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2017. № 4 (59). С. 499-505.
- Хлебнікова Т. Карпінська К. Моніторинг як складова педагогічної діяльності вчителя. *Grail of Science*. 2023. (28), С. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.09.06.2023.12>
- Шегеда А. Моніторинг як інструмент управління якістю освіти. *Педагогічна Житомирщина*. 2023. № 1(29). URL: <https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2023/03/11-Шегеда.pdf>
- Шегеда А. Ф., Кучерова Г. М. Моніторинг як супровідне оцінювання освітнього процесу. *Педагогічна Житомирщина*. 2021. № 2(22).

REFERENCES:

- Annenkova, I. P. *Monitorynh yakosti osvity u VNZ* [Monitoring of education quality in higher education institutions]. Retrieved from URL: <http://e-learning.onu.edu.ua> (in Ukrainian).
- Boichuk, I. D. (2014). *Monitorynh yakosti osvity yak skladova pidhotovky suchasnoho fakhivtsia* [Education quality monitoring as a component of modern specialist training]. *Problemy inshenerno-pedahohichnoi osvity – Problems of Engineering and Pedagogical Education*, 45, 44-49 (in Ukrainian).



Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International

- Yehorova, I. V. (Ed.). (2021). *Monitorynh ta otsiniuvannia yakosti osvity: navchalno-metodychnyi posibnyk do kursu* [Monitoring and evaluation of education quality: Study guide]. Ivano-Frankivsk (in Ukrainian).
- Yelnikova, H. V., Borova, T. A., Kasyanov, O. M., & Poliakova, H. A. (2001). *Adaptivne upravlinnia: sutnist, kharakterystyka, monitorynhovi systemy* [Adaptive management: essence, characteristics, monitoring systems]. Chernivtsi: Tekhnodruk. 337 (in Ukrainian).
- Ziazium, I. A. (2007). *Filosofiiia pedahohichnoho monitorynhu* [Philosophy of pedagogical monitoring]. In *Pedahohichna i psykholohichna nauky v Ukraini – Pedagogical and psychological sciences in Ukraine: Collected papers for the 15th anniversary of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. Vol. 4: *Pedahohika i psykholohiia vyshchoi shkoly – Pedagogy and psychology of higher education* (pp. 153–167). Kyiv: Pedahohichna dumka (in Ukrainian).
- Kasyanova, O. M. (2004). *Monitorynh v upravlinni navchalnym zakladom* [Monitoring in educational institution management]. Kharkiv: Osnova (in Ukrainian).
- Kozubovska, I. V. (2011). *Monitorynh yakosti osvity yak zasib pidvyshchennia efektyvnosti navchalno-vykhovnoho protsesu* [Education quality monitoring as a tool for increasing the efficiency of the educational process]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social Work*, 22, 75-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_22_27 (in Ukrainian).
- Lokshyna, O. I. (2004). *Stanovlennia ta rozvytok monitorynhu yakosti osvity: svitovyi vymir* [Development of education quality monitoring: a global dimension]. In *Monitorynh yakosti osvity: svitovi dosiahnennia ta ukraïnski perspektyvy – Monitoring of education quality: global achievements and Ukrainian perspectives* (pp. 28–39). Kyiv: K.I.S. (in Ukrainian).
- Lukina, T. O. (2021). *Monitorynh yakosti osvity* [Education quality monitoring]. In *Entsyklopediia osvity – Encyclopedia of Education*. (2nd ed., revised and expanded, pp. 588–589). Kyiv: Yurinkom Inter (in Ukrainian).
- Liashenko, O. I., Lukina, T. O., Bulakh, I. Ye., & Mruha, M. R. K. (2012). *Metodyka i tekhnolohii otsiniuvannia diialnosti zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu* [Methods and technologies of evaluation of general education institutions]. Kyiv: Pedahohichna dumka (in Ukrainian).
- Popova, O. V., Denysenko, A. O., & Vasyliieva, S. O. (2021). *Monitorynh yakosti osvity v suchasnykh ZVO* [Monitoring of education quality in modern HEIs]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia – Theory and Methods of Teaching and Education*, 51, 133-145. <https://doi.org/10.34142/23128046.2021.51.13> (in Ukrainian).
- Revenko, I. V. (2025) *Strukturno-zmistovyi analiz empatiino-refleksyvnoi kultury maibutnoho vchytelia mystetskoi osvithoi haluzi* [Structural-content analysis of empathic-reflective culture of future teacher of the art educational field]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*. Vyp. 7(53). 815-827 (in Ukrainian). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-815-827](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-815-827)
- Starosta, V. (2017). *Pedahohichni monitorynh ta pedahohichna diahnozyka: sutnist i vzaiemozviazok poniat* [Pedagogical monitoring and pedagogical diagnostics: essence and interrelation of concepts]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Pedahohichni nauky – Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlynskyi. Pedagogical Sciences*, 4(59), 499-505 (in Ukrainian).



- Khlebnikova, T., & Karpinska, K. (2023). *Monitorynh yak skladova pedahohichnoi diialnosti vchytelia* [Monitoring as a component of a teacher's pedagogical activity]. *Grail of Science*, (28), 88-93. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.09.06.2023.12> (in Ukrainian).
- Sheheda, A. (2023). *Monitorynh yak instrument upravlinnia yakistiu osvity* [Monitoring as a tool for education quality management]. *Pedahohichna Zhytomyrshchyna – Pedagogical Zhytomyr Region*, 1(29). URL: <https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2023/03/11-IIIшегада.pdf> (in Ukrainian).
- Sheheda, A. F., & Kucheroва, H. M. (2021). *Monitorynh yak suprovidne otsiniuvannia osvitnoho protsesu* [Monitoring as accompanying evaluation of the educational process]. *Pedahohichna Zhytomyrshchyna – Pedagogical Zhytomyr Region*, 2(22) (in Ukrainian).

Інформація про автора:

Information about the author:

Ревенко Ірина Валеріївна:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7848-1524>,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри початкової і професійної освіти,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, вул.
Алчевських, 29,
Харків, Україна, 61002
e-mail: iryna.revenko@hnpu.edu.ua

Revenko Iryna Valeriivna:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7848-1524>,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate
Professor, Associate Professor in the Department
of Primary and Professional Education
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, Alchevskykh st., 29, Kharkiv, Ukraine,
61002
e-mail: iryna.revenko@hnpu.edu.ua

Цитуйте цю статтю як: Ревенко І. В. Педагогічний моніторинг процесу формування емпатійно-рефлексивної культури майбутніх учителів мистецтва. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2026. № 60. С. 374-386
DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2026.60.27>

Дата надходження статті до редакції: 03.03.2026

Стаття прийнята до друку: 24.03.2026

Дата публікації: 15.04.2026



Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International